

(deels) wegvallen, zoals sociale contacten, werk en allerlei vormen van vrijetijdsbesteding.

3. Draagvlak bij inrichten samenlevingsmodel stoelt op andere voorwaarden dan crisisbeleid

Nu we bezig zijn met het inrichten van een samenlevingsmodel, moet beleid een ander karakter hebben dan in een crisissituatie. Waar is crisissituaties top-down beleid op steun kan rekenen, wordt dat de komende tijd anders. Hierbij moet rekening gehouden worden met verschillen in verwachtingen en mogelijkheden om de regels te volgen. Om draagvlak te behouden hebben we doelgericht beleid nodig en helder en doelgroepgebonden taalgebruik.

Concrete kwesties voor beleidsmakers

Uit onze reflectie komt een aantal concrete aandachtspunten naar voren voor het beleid in de komende fasen van de crisis:

- De Rijksoverheid heeft al jarenlang 'participatie' op tal van terreinen hoog in het vaandel staan. Bovenop de uitdagingen die verschillende groepen burgers al ondervonden bij het 'meedoen', zet de coronacrisis bijna alle vormen van participatie onder druk. Als meedoen aan de samenleving hoog op de beleidsagenda blijft staan, dient aandacht te komen voor de huidige barrières die mensen bij het meedoen ervaren.
- Van de toegenomen sociale cohesie lijkt veel te worden verwacht na de crisis, maar wij zien geen doorslaggevende aanwijzingen dat deze inzet groter is dan anders of van duurzame aard gaat zijn.
- De vormende taak van het onderwijs gaat verder dan het leren van vakinhoudelijke vaardigheden. De burgerschapsvorming en de sociale en emotionele ontwikkeling van jongeren zijn online lastiger vorm te geven. Bij een gedeeltelijke heropening van scholen is een nieuwe balans nodig tussen wat op school en wat thuis moet gebeuren.
- In de onderwijssector is aandacht nodig voor groepen leerlingen en studenten van wie bekend is dat zij thuis minder goede ondersteuning kunnen krijgen, voor degenen die door het wegvallen van eindtoetsen of eindexamens op een minder passend niveau aan hun vervolgopleiding beginnen en voor uitval en om- of bijscholing op het mbo.
- Deze oproep tot het ondersteunen van om- of bijscholing geldt niet alleen voor mbo'ers, maar voor alle mensen met een zwakkere positie op de arbeidsmarkt. Veel werknemers en werkgevers maken niet actief werk van een leven lang leren en ontwikkelen. De nadruk hierop en de mogelijkheden hiertoe zullen de komende tijd meer aandacht moeten krijgen.
- In de verpleeghuiszorg staan de wensen van de bewoners en het goede en eerlijke gesprek over kwaliteit van leven normaliter centraal. Dit gesprek dient ook in tijden van corona een belangrijk afwegingskader te vormen. De bescherming van de informele en formele zorgverleners en de cliënten moet ertoe leiden dat met de kwaliteit van leven van deze betrokken groepen meer rekening kan worden gehouden.

Ten geleide

De notitie is geschreven op basis van ons eerder uitgebrachte beleidssignalement (*Beleidssignalement Eerste doordenking maatschappelijke gevolgen coronamaatregelen*). Het SCP heeft een eerste reflectie gepleegd op basis van eerder SCP-onderzoek en literatuur vanuit haar taakopvatting om met onafhankelijke wetenschappelijke kennis bij aan beleid op sociaal en cultureel terrein.

De publicatie is bijgevoegd.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e